

המהלכים שקדמו להתפטרותו

של שריהמשפטים - והמהלכים

הצפויים אחרי הסתלקותו

חשוב: מניעת השופטת, אמר שפירא, "מדינה הוקנתה לאזרח על-ידי בית-משפט. דבר שלדעת שפירא יש בו כדי לפגוע באמון העם ברשות השופטת. חקיקה רטרואקטיבית עלולה לגרום לרשות המבצעת רצון להשתחרר מפיקוח

יעקב שמשון שפירא בפני התפטרותו. ושוב, כמו בכל המקרים הקודמים, מה שהביא אותו לכך לא היו האשמות שהוטחו נגדו, אלא היעדר הגיבוי מצד חבריו למפלגה ולממשלה. מה שהרגיו לפני שבועיים את שפירא

המשפט שפירא!

הרשות השופטת, אמר שפירא, "מדינה הנוהגת כך, חדלה להיות מדינת חוק". רק כאשר הסתבר כי שפירא עומד על שלו ומאיים בהתפטרותו, נמצאה לבסוף נוסחת פשרה גואלת שמנעה את המשבר בין הממשלה לבין סיעת המערך בכנסת. לפי נוסחה זו, שהוצעה על-ידי משה כ"ר מל, סמכה הסיעה על הממשלה שתמצא דרך כדי להעמיד את שכר הטירחה של פרקליטי ועדת ויתקון על גובה סביר, מבלי להתחייב איזו דרך תהיה זו.

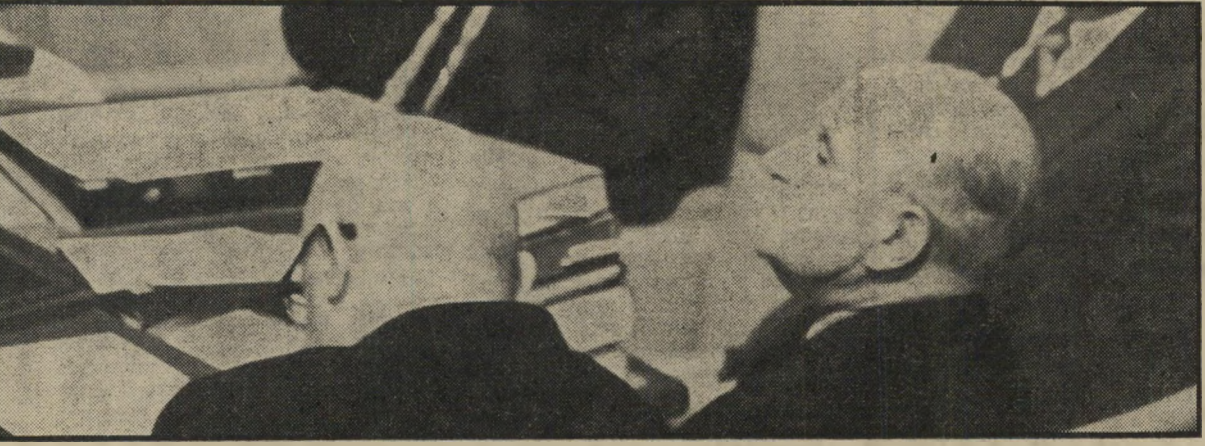
היו דיווחי עיתון מפלגתו על דיוני חוג לשייבוב במפלגה, בהם נמתחה עליו ביקורת חריפה. כאשר נודע על כוונתו להתפטר, התגייסו מייך כל השרים, מגולדה ועד דיין, כדי לשכנע את שפירא לחזור בו. חזית אחידה זו הוכיחה לשפירא כי יש לו גיבוי ותמיכה, והוא חזר בו מכוונת התפטרותו, למשך שלושה ימים בלבד.

כאשר נודע לשפירא כי יו"ר סיעת המערך בכנסת, משה ברעם, מציע לסייעה לחוקק בכנסת חוק שיבטל את השכר ש-קבעה ועדת ויתקון לפרקליטים, הודיע שפירא שוב על כוונתו להתפטר. הוא מסר זאת לפנחס ספיר, שמיהר להודיע על כך לגולדה. גולדה ניצבה בפני דילמה. מצד אחד היא רוב חברי סיעת המערך בכנסת בדיעה שיש להיכנע לדעת הקהל ולבטל את שכר המופרז של פרקליטי ועדת

הדרך שנבחרה מנעה משבר, אך לא פתרה בעיות יסוד. מסע שיכנוע מאחורי הקלעים הביא את הפרקליטים לוותר על מחצית משכר הטירחה שפסקה להם ועדת ויתקון. התנדבותם הכפויה של הפרקליטים חסכה לממשלה מחצית משכר הטירחה, אולם היא לא שיככה את מורת-הרוח

לשאת תמיד מכתב התפטרות בכיסו, לא היו אלה דברים בעלמא. אין אדם בצמרת הפוליטית של המדינה, להוציא את בן אהרון, המנוסה בהתפטרותו כמוהו. שפירא עורר-דין משנת 1932. מונה כי יועץ-המשפטי הראשון של ממשלת ישראל אחרי הקמת המדינה. בתפקיד זה כיהן 20 חודש. הוא התפטר מהתפקיד על רקע תביעתו להעמיד לדין את ראש הש"י, איסר בארי, על הוצאתו להורג של איש ה"הגנה" מאיר טוביאנסקי, שנחשד בבגידה. כבר אז היו שטענו כי מאבקו הציבורי של שפירא אינו נקי מפניות ואיני-טריסטים אישיים.

תוך דקה אחת הפך שריהמשפטים, יעקב שמשון שפירא, את הקצרה על פיה. עד ליום הראשון השבוע, בשעה שתיים בצהריים, היה יש"ש (כינוי המורכב מראשי התיבות של שמו) אחד האנשים הרשומים והשנואים ביותר במדינה. לגבי דעת הקהל בישראל הוא גילם את קשרי חותה, ניתוקה, חוסר רגישותה והיעדר שיקול דעתה של ממשלת ישראל. שורה של טעויות שהסתבך בהן מאז צצה לראש שונה פרשת נתיבי נפט, הציגה אותו כמי שמנסה להגן על אינטרסים אישיים וכייתניים. לחפות על מחדלי הממשלה, כי מי שמזלזל בשכל הישר ובודעת הקהל, והנה, דווקא ברגע בו עשה יש"ש בן ה-70 את הצעד אותו ביקשו כל מבקשי ראשו, והגיש את התפטרותו לראש-הממשלה, הוא הפך במפתיע לגיבור אומי. האקט בו הוציא באמצע ישיבת הממשלה מעטפה מכיסו, ובתוכה שתי שורות של הודעת התפטרות, מסר אותה לראש-הממשלה שלה ועזב את חדר ישיבות הממשלה, החזיר לזכרון בכת אחת את כל אהדת הציבור ואת כל הכבוד שרחשו לו בעבר. נכונותו לקבל על עצמו אחריות ולהסיק את המסקנות, היתה מעשה של אומץ-לב אישי, בלתי מקובל בין עסקני ישראל ומנהיגיה. עמידתו בתוקף על העיקרון של התנגדות לחקיקה רטרואקטיבית שתבטל מעשה בית-דין, נראתה כביטוי של יושר אישי וציבורי. סירובו להיכנע להפצרות תיה של גולדה ולחזור בו מהתפטרותו, כפי שעשה מזכ"ל ההסתדרות בן-אהרון, הציגו אותו שוב בפני הציבור כאדם וכגבר בחבורה של דחלילים.

שפירא (מימין) ליד שולחן הממשלה

הציבורית נגד הקריטריונים שקבע משרד המשפטים לשכר עורכי-הדין.

החלקה על הגב

הצטברות של המאורעות שהעמידו את שפירא בחזית הממשלה כי סוגג וכולם המהלומות העיקרי שלה - תפקיד אותו מילא בעבר במשך תקופה ארוכה אבא אבן - הם שגרמו להתנדנדותו של שפירא על חבל ההתפטרות. מה נתן לו את הדחיפה הסופית? יש אומרים כי היו אלה אשתו ובתו ששוחחו עימו בפניעת השבת המשפחתית,

ויתקון. מצד שני, ניצב איומו של שפירא, כי באם תתקבל החלטה כזו, יצביע נגדה בכנסת, דבר שפירושו התפטרותו. שבוע ימים נמשכו הדיונים בסיעת המערך כדי למצוא מוצא מהסכר. במרוצת שבוע זה התחולל ליל הדמים בלוד. לי רבים נראה היה כי מאורעות הטבח בלוד הורידו את פרשת שכר-הפרקליטים מסדר היום. היו שאמרו, מטוס אייר פראנס בא מהשמים ליעקב שמשון שפירא. אבל ביום השלישי בשבוע שעבר, עמי דה להתכנס שוב סיעת המערך, כשאיום המרד מרחף שוב מעל הממשלה. הפעם התגלה שפירא כאיש אמיץ. הוא יכול היה לתת ידו למוצא מילולי ולתרגיל התחמקות מהפרשה. אולם הוא הגן על עיקרון

של שפירא כעבור חמש שנים, כאשר היה מראשי סיעת מפא"י בכנסת השלישית. כאשר הועלו נגדו האשמות כי התעשר בעיסקה בלתי אתית מציאת הנפט בשדה דוד בנג'וריון, לא התייצב להגנתו, והתפטר מהכנסת. רק אחרי 11 שנים בהן פרש לעיסוקים משפטיים, הפך לאחד הפרקליטים העשירים בארץ, חזר שפירא אל הבמה הפוליטית. היה זה בשנת 1966. כאשר מונה על ידי לוי אשכול כשר-המשפטים במקומו של דוב יוסף, כפרס על שירותיו הטובים למען אשכול במאבק נגד אנשי רפי" ובנג'וריון יון סביב, הפרשה".

"מכתב התפטרות בכיס"

הוא שאיפיון במיוחד את מעשהו יוצא הדופן של שפירא היתה תמיחה חביבה, שלא יכלו להבין, למרות כל ההסיורים, מעשה זה? מי שחיפש את התשובה במאורע אחד ויחיד, ברגע מסויים, או בתחלטה פתאומית, לא ימצאנה שם. התשובה על זה שאלה שהטרידה השבוע יותר מכל דווקא את חבריו לממשלה של שפירא, שהגיונם אינו בנוי כדי להבין מעשה כזה, היתה טמונה בהצטברות של מאורעות מתוך היקראיירה הציבורית של האיש ומתוך היקראיירות האחרונות שהעירו את המדינה. כאשר הצהיר שפירא ביום השישי האחרון כי, "כל משרת ציבור צריך